

Сектор за међународне односе и протокол

Sektor za međunarodne odnose i protokol

Број: 01,02,03,04/3-05-2-1601/24

Сарајево, 3. 12. 2024.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
SARAJEVO

PRIMLJENO: 5. 12. 2024.			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj prijema

ИЗВЈЕШТАЈ

са ПСОЕБС-ове и ОДИХР-ове мисије посматрања избора у САД,
Вашингтон, Сједињене Америчке Државе, 1 – 6. новембра 2024.

Албин Муслић, први замјеник предсједавајућег Делегације Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у Парламентарној скупштини Организације за европску безбједност и сарадњу (ПСОЕБС) и посланик у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, и Тео Роговић, секретар Делегације ПСБиХ у ПСОЕБС-у, учествовали су као посматрачи у оквиру заједничке ПСОЕБС-ове и ОДИХР-ове мисије посматрања избора у САД, од 1. до 6. новембра 2024. у Вашингтону, Сједињене Америчке Државе.

Поменута међународна посматрачка мисија избора је била највећа таква икада организована и окупила је у коначници више од 249 међународних посматрача из 45 земаља који су били распоређени у неколико савезних држава на подручју САД-а, од чега у склопу ПСОЕБС-ове њих 164 заједно са члановима особља.

Уводна два дана била су резервисана за регистрацију учесника и предавања о изборном систему САД, законодавству те методологији посматрања избора уз релевантне говорнике из сваке од области.

Посматрачима су се поздравним говорима обратили Пиа Каума, специјална координаторка заједничке мисије посматрања избора и предсједавајућа ПСОЕБС-а, Пер Јоан-Понс, шеф Делегације ПСОЕБС-а у заједничкој мисији, а чиме су отворили и брифинге за међународне посматраче овогодишњих избора, те Шерон Хадсон-Дин, замјеница помоћника америчког државног секретара.

ОДИХР-ов брифинг је предводио Тамас Месериц, шеф тима у заједничкој мисији посматрања избора те је заједно са шефовима релевантних области присутне упознао са радом међународне посматрачке мисије, политичким пресеком изборне кампање,

медијским и законским оквиром, као и с изборном администрацијом те безбједносним аспектом цијелог изборног периода.

Законски изборни оквир и администрацију детаљније су представили: Бењамин В. Ховланд из Комисије за помоћ при изборима, Лесли Рејнолдс из Удружења секретара савезних држава и подручја те Дан Вајнер, директор Одјела за изборе и владу Бренан центра, док су анкетирања и истраживања поближе представили Керол Дохерти, директорица политичког истраживања у Поу истраживачком центру, и Роса Мендоза, потпредсједница Глобалне стратешке групе.

Говорници првог дана су истакли двије одржане дебате, а које су, осим што је била ријеч о различитим предсједничким кандидатима Демократске странке, получиле и опречне резултате те довеле у коначници кандидате у изједначен положај пред сами дан избора. Такође, наглашено је и да је ово изборна кампања у коју је уложено највише новчаних средстава у историји, нпр. само у Пенсилванији, једној од кључних савезних држава, потрошено је око милијарду долара. Посебно је наглашен утицај медија, унутар којих је примјетан све мањи број локалних, док су они традиционално утицајни на федералном нивоу задржали свој примат и на интернету, с развојем комуникационих канала у данашњем времену.

Законски изборни оквир максимално је децентрализован, свака савезна држава аутономно спроводи изборе на свом подручју с обзиром да и не постоји централно тијело на нивоу САД задужено за спровођење избора. Такав оквир, уз све околности предсједничких избора 2020. године, резултирао је предлагањем више хиљада закона релевантних за спровођење избора на подручју САД-а те усвајањем пар стотина њих, као и великим бројем судских поступака који се тренутно воде, а што су историјски високе бројке. Могућности раног гласања и гласања поштом довеле су, статистички гледано, до пада броја гласача на сам дан избора 2018. и 2020, а што се постепено ипак враћа на традиционалне бројке.

Оно што је знаковито јесте да је потпредсједница САД, Камала Херис, након номинације и одржане посљедње дебате, смањила разлика у односу на противкандидата Доналда Трампа, ојачала позицију на основу личних врлина и идеолошких ставова, понајприје према побачају, али и с друге стране умањила проценат мушкараца и неодлучних бирача који подржавају кандидата Демократске странке. Такође, настављајући се на претходне предсједничке изборе, безбједној ситуацији се придавао велики значај те је код гласача с оба политичка спектра примијећена забринутост у том погледу.

Саме изборне кампање су већином финансиране приватним новцем, а што, према излагачима на овом дијелу брифинга: Елен Вајнтрауб, замјенице предједавајућег Федералне изборне комисије, и Саурави Гоши, шефица Иницијативе за реформу федералног финансирања кампања у Правном центру за кампање, захтијева реформу одређеног обима с обзиром на старост регулаторног федералног закона, иако је у међувремену он модеран одлукама Врховног суда.

Посљедњи дан брифинга на распореду је била обука коју су изводили дугорочни ОЕБС-ови посматрачи у савезним државама у које смо били распоређени, односно на подручју Вашингтона и Мериленда.

Иако номинално предсједнички избори, на гласачким листићима, зависно од савезне државе, био је већи број кандидата од локалног до предсједничког нивоа па су се тако у Вашингтону, осим предсједника и потпредсједника САД, бирали и такозвани сенатори и посла из сјене, а који немају право гласа с обзиром на статус Вашингтона као дистрикта те чланови градског вијећа.

У савезној држави Мериленд бирали су се: члан Сената, посланици у Представничком дому Конгреса те неколико званичника на нивоу округа, градоначелник Балтимора и чланови градских вијећа.

Сам дан избора био је посвећен раду на терену, односно посматрању на бирачким мјестима на које смо били распоређени. Отварање и затварање бирачких мјеста је било у Вашингтону, док су преостала, њих 13, била у савезној држави Мериленд.

Бирачка мјеста су отворена 13 сати, односно од 7 до 20 часова, те је процес гласања растерећен с обзиром на могућност раног и гласања поштом прије самог изборног дана, што је резултирало тиме да на свих 15 бирачких мјеста нисмо затекли гужве, а чему је свакако припомогао и адекватан број чланова бирачких одбора.

Изборна правила, а како је то и претходно наведено, разликују се од државе до државе, тако је у Вашингтону дозвољено гласање људима на било којем бирачком мјесту, независно од тога у којем дијелу града живе. Такође, унутар бирачког мјеста је дозвољена употреба мобилних уређаја, за разлику од савезне државе Мериленд у којој је то строго забрањено. Приликом самог доласка на бирачка мјеста идентификација се обавља на основу имена и презимена, тачних података о датуму рођења и адреси пребивалишта, а без потребе за важећим идентификационим документом са фотографијом. Након успјешне потврде, бирачи се опредјељују за гласање на гласачком

листићу или обрасцу, посредно путем апарата с екраном на додир, након чега се скенирају. На свим бирачким мјестима смо били једини посматрачи, без иједног страначког или нестраначког посматрача. У том сродном погледу, примјетан је био број волонтера политичких субјеката и кандидата испред већине бирачких мјеста на уредно прописаној удаљености, а који су анимирали људе за гласање. Сам процес гласања је протекао без икаквих проблема на сваком од бирачких мјеста, а што су уредно наглашавали и предсједници бирачких одбора те без било каквих притисака, како прије изборног дана, тако и на сам дан, упркос опрезу и најавама које су биле присутне у медијском простору и брифинзима усљед дубоке поларизације која је наступила кроз изборну кампању.

На завршном брифингу закључено је да иако су предложени и усвојени многобројни закони на нивоима савезних држава, федерални правни оквир је у великој мјери остао непромијењен, остављајући већину претходних ОДИХР-ових препорука неиспуњеним. Највеће полемике су, очекивано, изазвале могућности гласања без идентификације с важећим документом са фотографијом у одређеном броју савезних држава, као и непостојање прецизне бројке бирача на нивоу САД. Иако је кампања била интензивна, а што је и очекивано с обзиром да је најскупља у америчкој историји, избори су организовани ефикасно и професионално, посебно сам изборни дан који је протекао без икаквих проблема на посматраним бирачким мјестима.

Припремио:

Секретар Делегације

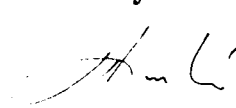
Тео Рогич

Одобрио:

Први замјеник предсједавајућег
Делегације ПСБиХ у ПСОЕБС-у

Албин Муслић

ДОСТАВИТИ:

- Колегијуму Дома народа Парламентарне скупштине БиХ
- Колегијуму Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ
- Колегијуму Секретаријата Парламентарне скупштине БиХ
- члановима Делегације ПСБиХ у ПСОЕБС-у
- Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ
- Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације
Дома народа ПСБиХ
- Сектору за односе с јавношћу
- а/а